

О. А. Марченко, О. Ф. Діко

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
marchenkokseniya1@ukr.net*

СУЧАСНИЙ СТАН АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Стійкий розвиток Запорізької області, якість життя й здоров'я населення можуть бути забезпечені тільки при підтримці відповідної якості навколишнього середовища. Природа і економічний ріст регіону, а також поліпшення рівня життя населення області, не повинні бути взаємовиключними альтернативами.

Охорона природи та поліпшення навколишнього середовища є пріоритетним напрямом діяльності органів державної влади Запорізької області. Формування й реалізація стратегії соціально-економічного розвитку області та її екологічна політика повинні бути взаємопов'язані, оскільки здоров'я, соціальне й екологічне благополуччя населення нерозривно поєднані. Вище викладені аспекти зумовили вибір теми та мету нашого дослідження.

Область відноситься до техногенно навантажених регіонів і, як наслідок, характеризується високим рівнем забруднення атмосферного повітря. Зростання обсягів викидів забруднюючих речовин обумовлено в основному збільшенням об'ємів виробництва, проведенням інвентаризації шкідливих речовин, а також наявністю застарілих технологій, особливо в металургійній галузі. На стан атмосферного повітря значно впливають і викиди пересувних транспортних засобів. Невирішеним до наступного часу у сфері охорони атмосферного повітря в області продовжують залишатися наступні проблеми:

- заміна застарілих на сучасні екологічно чисті технології та впровадження більш ефективних установок по очистці технологічних газів (зношеність фондів по очистці атмосферного повітря основних забруднювачів м. Запоріжжя у середньому склала приблизно 50 %.);

- своєчасне виконання заходів по зменшенню викидів згідно нормативів гранично допустимих норм та екологічних регіональних програм;

- відсутність ефективних методів знешкодження окислів азоту та окислів сірки, які у значній кількості викидають Запорізька теплова електростанція, ВАТ МК «Запоріжсталь» та багаточисельні котельні [2];

- відсутність ефективних методів очистки викидів від аераційних ліхтарів у металургійній галузі;

- не вирішується питання боротьби з амброзією;

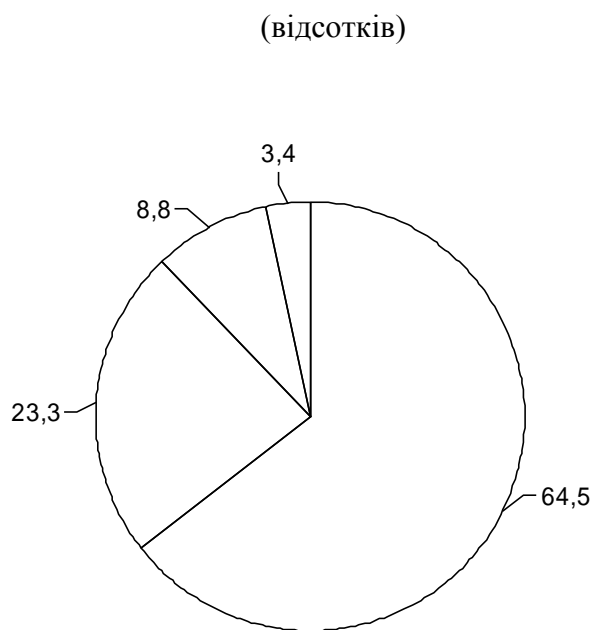
- не виконуються заходи по пилеподавленню в містах, особливо в літній період.

Крім того, значний вплив на атмосферне повітря спричиняють високі обсяги щорічного утворення та накопичення відходів виробництва і споживання. І хоча певна частина відходів у процесі виробництва переробляється і використовується в якості вторинних ресурсів, переважна їх кількість нагромаджується на полігонах і

накопичувачах шламу. Горіння звалищ, пилоутворення над поверхнею шламосховищ, підпал сухої рослинності та побутових відходів як по балках, та і у межах населених пунктів негативно впливають на стан атмосферного повітря та території всієї області.

Завдяки потужному промислового потенціалу, який обумовлений наявністю і концентрацією підприємств чорної та кольорової металургії, теплоенергетики, атомної енергетики, хімії, машинобудування, Запорізька область є безперечним лідером за рівнем забруднення повітря. Розвиток обласного центру та міст обласного значення складався таким чином, що промислові підприємства, численні котельні, працюючи на газі, рідкому і твердому паливі, розміщені в безпосередній близькості від житлової забудови.

До основних техногенних забруднювачів, які викликають регіональні або глобальні зміни стану атмосфери і здоров'я населення, можна віднести оксиди вуглецю, сполуки сірки, оксиди азоту, галогенорганічні сполуки, вуглеводні сполуки, важкі метали, аерозолі тощо. Ці забруднювачі надходять в атмосферу від стаціонарних і пересувних джерел забруднення (рис. 1.).



- Стаціонарні джерела
- Приватний автотранспорт
- Автотранспорт суб`єктів господарської діяльності
- Залізничний, авіаційний, водний транспорт, виробнича техніка

Рис. 1. Структура викидів шкідливих речовин (без вуглецю діоксиду) в атмосферне повітря за джерелами забруднення в 2009 році

Побудовано за даними Запорізького обласного управління статистики, 2010р.

За фондовими даними Запорізького обласного управління екології нами було проведено районування території області за кількістю викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря (рис.2.).

У 2009 році в Запорізькій області зосереджувалось 280 (4,2% в Україні) підприємства, стаціонарні джерела яких здійснювали викиди шкідливих речовин в атмосферу. Обсяги їх становили 180,8 тис. тон (у % до 2008 р. - 82,8).

У середньому на одне підприємство припадає 645,5 тонн викидів. Крім того пересувними засобами було викинуто в атмосферне повітря 99,7 тис. тонн шкідливих речовин [1] (рис. 3.).

Обсяг викидів шкідливих речовин в атмосферу одним підприємством стаціонарними джерелами забруднення в середньому перевищував середньореспубліканський рівень у 1,4 рази, в тому числі в м. Запоріжжя – у 2,8, Енергодарі – 20,8 разів [1].

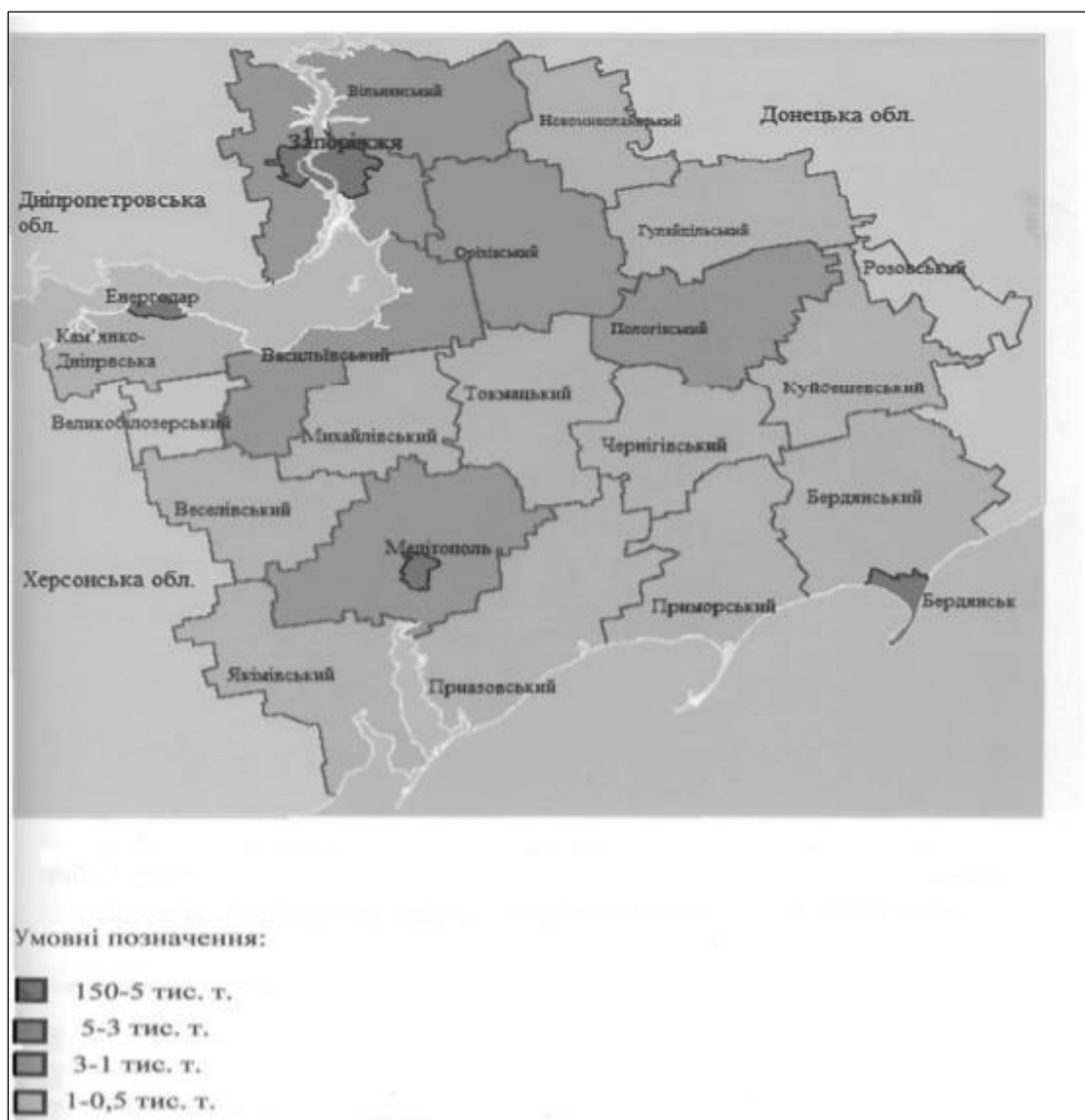


Рис.2. Викиди шкідливих речовин (без вуглецю діоксиду) в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел забруднення в 2009 році [1]

Розроблено за даними Запорізького обласного управління статистики, 2010р.

Серед рухомих джерел забруднення найбільше викидів має автотранспорт. Ним у 2009 році було викинуто в атмосферу 24760,6 шкідливих речовин, що становить 31% від загального обсягу викидів в області. Викиди забруднювальних речовин від автотранспорту у 2009 році збільшилось порівняно з 2008 на 32%.

У зв'язку з вищевикладеним, політика Запорізької області з охорони атмосферного повітря повинна бути спрямована на скорочення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних і пересувних джерел та засновуватись на наступних принципах:

(т)

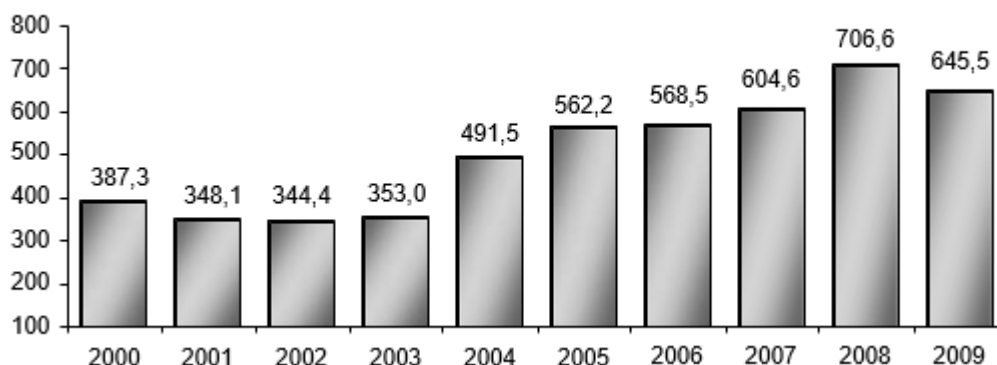


Рис. 3. Викиди шкідливих речовин (без вуглецю діоксиду) в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в середньому одним підприємством [1]

Побудовано за даними Запорізького обласного управління статистики, 2010р.

- стійкий розвиток регіону, що передбачає рівну увагу до економічної, соціальної й екологічної складової та визнання неможливості розвитку області при деградації навколишнього середовища;

- участь всіх органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, ділових кіл і громадських організацій у підготовці, обговоренні, прийнятті й реалізації рішень в сфері охорони навколишнього середовища й раціонального використання природних ресурсів;

- облік і запобігання негативних екологічних наслідків у результаті господарської діяльності, відмова від господарських і інших проектів, пов'язаних із впливом на навколишнє середовище, якщо їхні наслідки непередбачені або створюють несприятний рівень ризику для здоров'я населення;

- відкритість і доступність екологічної інформації;

- підвищення екологічної культури населення, освітнього рівня й професійних навичок і знань в області екології, укорінення екологічної культури в індивідуальній і суспільній свідомості як вищого пріоритету в ієрархії життєвих цінностей людини;

- підтримка екологічних суспільних рухів і добродійної діяльності, спрямованої на збереження навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел:

1. Статистичний щорічник Запорізької області за 2009 рік. Головне управління статистики у Запорізькій області. – Запоріжжя, 2010.-447 с.
2. Фондові матеріали Запорізького обласного управління екології за 2009 рік. Запорізьке обласне управління екології. – Запоріжжя, 2010.-218 с.